

Základní škola a Mateřská škola Františka Palackého Hodslavice, příspěvková organizace

742 71 Hodslavice 300

556750140

reditel@zshodslavice.cz

www.zshodslavice.cz

Program proti šikanování

I. Cíle:

1. Zjistit vstupní informace – diagnostiku - třídy při změnách v chování kolektivu
TU aktuálně
2. Předcházení všem náznakům násilí a šikany
všichni průběžně
3. Vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí
PP průběžně
4. Zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne
TU průběžně
5. Osvojování norem mezilidských vztahů a úcty k životu druhého člověka
PP
6. Seznámit rodiče s programem proti šikanování
Ká + TU

II. Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. **kyberšikanu**. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

III. Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- * **Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana** (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- * **Fyzická šikana, přímá a nepřímá** (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- * **Smíšená šikana**, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

a) Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- * Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- * Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.

- * O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- * Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- * Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- * Stává se uzavřeným.
- * Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- * Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- * Má zašpiněný nebo poškozený oděv.
- * Stále postrádá nějaké své věci.
- * Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- * Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- * Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- * Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- * (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

b) Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- * Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- * Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- * Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- * Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- * Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- * Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- * Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

IV. Krizový plán (postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu)

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

(viz příloha č. 1)

Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

A Desatero pro vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti šikany

PP, který šikanu zjistí

Prvotním úkolem je odhadnout v jakém stádiu šikana je. Zda se jedná o počáteční stádium nebo pokročilé (1-3stádium)

Pokročilá stadia by měli řešit a léčit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou.

2. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy

Informovat MP = Ká

3. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi

TU, popř. MP = Ká

Na počátku je rozhovor s informátory (pedagogem, odvážným spolužákem, rodičem týraného žáka) a oběťmi. **Nikoliv s podezřelými pachateli.** S rodiči se domluvit na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že škola žákovi pomůže a naznačit příští kroky.

Při rozhovoru s oběťmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci. Je třeba ochránit oběť před možnou pomstou agresorů.

4. **Nalezení vhodných svědků**

TU + MP = Ká

Ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme vhodné svědky, kteří budou pravdivě vypovídat. Vybrat svědky, kteří s obětí sympatizují nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování.

Vybírat slušné žáky, kteří se dobře učí, je zcela zavádějící.

Doporučuji nechat výpovědi svědků zapsat písemně s datem a podpisem

Mezi čtyřma očima vyslechnout postupně více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.

Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?

Kdo je agresorem, kolik agresorů je?

Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy, kde, a jak dělali agresori obětím?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikana trvá?

Vážnou chybou (vedoucí k ohrožení vyšetřování) je společné vyšetřování svědků a agresorů nebo obětí a agresorů

5. **Oznámení o průběhu šetření řediteli – vedení školy**

MP = Ká - ihned

6. **Zajištění ochrany obětí**

MP = Ká + TU + rodiče

Šikanované dítě je třeba chránit do doby, než se vše vyřeší. Zajistit zvýšený dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte ze školy, v závažném případě je třeba oběť ochránit před agresory i tím, že zůstane doma.

7. **Rozhovor s agresory, popř. konfrontace mezi nimi**

MP = Ká + TU

Rozhovor s agresory je vždy až poslední krok ve vyšetřování. Vytipujeme nejslabší článek, dovedeme ho k přiznání či vzájemnému obviňování. Dokud na něj nebudeme připraveni (nemáme shromážděné důkazy), agresor vše zapře, podezření vyvrátí nebo zpochybní. Hlavní význam rozhovoru spočívá v paralyzování jejich agrese vůči oběti, tzn. okamžitě zastavit agresora v šikaně a ochránit oběť, ale i je samé před následky jejich činů. **NIKDY** nesmí dojít ke konfrontaci obětí a agresorů! Agresora upozorníme, že při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestán přísněji, případně jeho chování ohlášeno na policii.

8. **Výchovná komise**

MP = Ká + TU + další dle potřeby

Nejpřístupnějším způsobem zastavení šikany je tzv. metoda vnějšího nátlaku, **výchovná komise**. Je nezbytný taktický přístup a zejména se musí dbát na zachování důvěrnosti informací. V rámci společného setkání pedagogů, žáka- agresora a jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních., (zdůraznit možnost nápravy a požádat je o spolupráci.). Pokud odmítají, zvažít oznámení na Policii ČR.

Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.

V praxi se osvědčila následující posloupnost vedení jednání

- seznámení rodičů s problémem
- postupné vyjádření všech pedagogů
- vyjádření žáka
- vyjádření rodičů
- rozhodování komise za zavřenými dveřmi (není vždy nutné)
- seznámení rodičů a žáka se závěrem komise

8.1 Výchovná opatření

- a) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- b) Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:
Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížení známky z chování.
- c) Převedení do jiné třídy – školy.
- d) **V mimořádných případech se užijí další opatření:** ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu. Popřípadě podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

9. Rozhovor s rodiči oběti

MP = Ká + TU + rodiče + dle potřeby

Důležité je setkání s rodiči oběti. U počáteční šikany, která se dá často vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem setkání je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a opatřeních, domluvit se na opatřeních - pomoci oběti (terapie, osobnostní výcvik...)

10. Práce s celou třídou

TU + odborník dle potřeby

Po vyšetření šikany a potrestání viníků je třeba pracovat dále s celou třídou. Opět vysvětlit nebezpečí šikany. Je třeba pracovat především s těmi žáky, kteří přihlíželi a nezasáhli (mlčící většina).

Nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě.

B Postup při řešení pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování

Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě **nutno postupovat odlišně – musí reagovat a zasahovat ta osoba, která šikanu ihned zjistí + žádá o pomoc MP = Ká + vedení školy**

1. **Jednat rázně**
2. **Okamžitě zajistit ochranu oběti**
3. **Izolovat agresory** (i vzájemně- kvůli možnosti domluvit si křivou výpověď)
4. **Vyslechnout oběť a svědky** mezi čtyřma očima - sepsat zápis výpovědí
5. **Neprodleně celou věc oznámit vedení školy**
6. **Nahlášení na policii**

C Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikanování

Aktivity vedou k vytváření bezpečného prostředí – podporují solidaritu a toleranci, vědomí sounáležitosti, vytvářejí podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy, rozvíjejí spolupráci mezi dětmi a jejich vzájemný respekt, rozvíjejí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Vyučovaný předmět – třída	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Průběžně 1. třída	Vytvoření a dodržování třídních pravidel Komunitní kruh – povídání o problému Hry OSV Působení dle výchovného plánu třídního učitele	Mgr. G. Mičková
Průběžně 2. třída	Dopracování a dodržování dohodnutých pravidel Komunitní kruh – povídání o problému Hry OSV Působení dle výchovného plánu třídního učitele	Mgr. H. Kučerová
Průběžně 3. třída	Dodržování dohodnutých pravidel Komunitní kruh – povídání o problému Hry OSV Působení dle výchovného plánu třídního učitele	Mgr. E. Hegarová
4. tř. Vlastivěda	Já a ti druzí Jak se správně chovat Osobní bezpečí	Mgr. A. Palacká
5. tř. Vlastivěda	Mezilidské vztahy Osobní bezpečí	Mgr. A. Palacká
4., 5. tř. AJ	Kooperativní aktivity – vzájemné učení, pomoc žáků	Mgr. H.Horáková
4. tř. AJ	My friend	Mgr. H.Horáková
6. tř. VKO	Naše škola Práva a povinnosti žáků Lidská setkání, potřební lidé ve společnosti Pomoc lidem v nouzi Morálka a mravnost Pravidla chování mezi lidmi Výhody spolupráce lidí	Mgr. R. Pernická
6., 7. tř. AJ	Tradice a svátky	Mgr. R. Pernická
7. tř. VKO	Mezilidská komunikace Konflikty v mezilidských vztazích	Mgr. A. Palacká
8. tř. VKO	Orgány právní ochrany občanů Soustava soudů; právní norma, předpis Podobnost a odlišnost lidí Vnitřní svět člověka – systém osobních hodnot Stereotypy v posuzování lidí Osobní rozvoj	Mgr. A.Kulíšková
8.,9.tř. Ch	Kooperativní aktivity – vzájemné učení, pomoc žáků	Mgr. H.Horáková
9. tř. Ch	Prevence užívání návykových látek	Mgr. H.Horáková
9. tř. VKO	Principy demokracie druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost; Globalizace	Mgr. A.Kulíšková

6. -9. tř. VKZ	Všechna témata se prolínají a vedou k prevenci šikany Jsou zde realizovány hry OSV, kooperace,	Mgr. A.Kulíšková
----------------	---	---------------------

D Zajištění vzdělání pedagogických a nepedagogických pracovníků v problematice šikanování

Ředitel zajišťuje vzdělávání pracovníků pedagogických i nepedagogických v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Vzdělávání poskytuje např. projekt. Minimalizace šikany www.minimalizacesikany.cz , v.o.s.. Fakta www.fakta.cz ,KVIC Nový Jičín www.kvic.cz)

E Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců s programem proti šikanování

Žáci, PP i zákonní zástupci budou s programem seznámeni na třídních schůzkách a prostřednictvím školního webu.

V Hodslavicích 2. 10. 2013

Vypracovala: Mgr. Alena Kulíšková, školní metodik prevence

Stádia šikanování

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

Michal Kolář

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Příloha č. 2:

Informace školního metodika prevence ve školním roce 2013 - 2014

Vážení rodiče,

i v letošním školním roce pracuji ve funkci školního metodika prevence, mé konzultační hodiny jsou v úterý od 14.30 do 15.30 hodin, v akutních případech kdykoli po předchozí domluvě:

mobil 604 259 932, E mail : alena.kuliskova@zshodslavice.cz

Naše škola v oblasti prevence spolupracuje i s dalšími složkami a organizacemi. S Policií ČR, s Pedagogicko psychologickou poradnou v Novém Jičíně (PPP), s Centrem primární prevence Renarkon, s Obecním úřadem v Hodslavicích a Městským úřadem v Novém Jičíně.

Právě v těchto organizacích chceme nacházet odbornou spolupráci, radu a pomoc v oblasti nežádoucích vlivů na naše žáky, Vaše děti.

Pro žáky jsou objednány besedy s příslušníky Policie ČR, zúčastní se programu sdružení Renarkon a budeme využívat aktuálních nabídek v oblasti prevence.

Informace pro rodiče o programu školy proti šikaně

Naše škola je doposud příznivě hodnocena jak rodičovskou veřejností, tak i Českou školní inspekcí. Velmi si toho vážíme. Nicméně i ta nejlepší škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějších slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí je spolupráce nás pedagogů s Vámi - rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školního metodika prevence či ředitele školy). Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit.

Webové stránky a kontakty s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně

www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele

www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu

www.ncbi.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111)

www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany

www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna

www.internetporadna.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu

www.napisnam.cz

Obecné zásady prevence v rodině

Jaký styl výchovy dítěte je nejlepší? Podle odborníků je to vřelý a laskavý, ale zároveň alespoň středně omezující styl. Dítě se v takové rodině cítí přijímáno a respektováno, ale zároveň jasně ví, kde jsou hranice toho, co ještě smí.

Některá další doporučení:

- Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu.
- Ved'te dítě k aktivnímu trávení času. (Můžete buď posílit vazbu dítěte na rodinu, nebo mu najít vhodné zájmy a dobrou společnost mimo rodinu v zájmových kroužcích a jiných mimoškolních aktivitách).
- Mějte doma nastavena jasná pravidla a dbejte na jejich důsledné dodržování.
- Buďte v oblasti prevence rizikového chování svým dětem vzorem.
- Chraňte dítě před nevhodnou společností. Mějte přehled, s kým dítě kamarádí, kde se pohybuje.
- Spolupracujte v rodině, s jinými rodiči, se školou.

Desatero bezpečného internetu – doporučení pro děti

1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
2. Nepošilej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.
3. Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy.
5. Nedomlouvej si schůzku na internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
6. Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opušť webovou stránku.
7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.
8. Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
9. Nevěř každé informaci, kterou na Internetu získáš.
10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

Děkuji za podporu a dobrou spolupráci.

Přeji Vám i Vaším dětem klidný a pohodový školní rok 2013 – 2014

Mgr. Alena Kulíšková, školní metodik prevence